List 21. **NOVICE** Tečaj XXII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 25. maja 1864.

Gospodarske stvari.

Tudi sol je dober gnoj, pa kdaj?

O solí *) se po svetu veliko govorí, da je dober gnoj njivam in senožetim. Pri nas še celó malokdo gnoji svoje polje s soljo. Pa res tudi sol ni gnoj, da bi se ž njo gnojilo brez prevdarka. Zato smo se namenili, našim kmetiškim gospodarjem bolj na drobno razložiti to stvar ne po praznih domišijijah, ampak po obilih skušnjah iz „Land. Central-Bl.“

1. Pred vsem drugim mora gospodar vediti, da gnojenje s soljó polju le tedaj dobro dé, ako je zemlja precej dobra. Ondi pa, kjer je svet pust, zemlja popolnoma izpita in pusta puhlica, bo gnojenje s soljo gotovo več škodovalo, kakor koristilo. Najbolje je, ako se na njivo v drugem ali tretjem letu potem, ko je bila vrlo s hlevnim gnojem zagnojena, solí potrese.

2. Skorej vse skušnje so razodele, da sol najbolj na rodovitni pešeno-ilovati zemlji zdá. Čim več ima njiva rodovitnih prvin v sebi, tem bolje je. Na suhi peščeni, pa tudi na glinasti in debeli ilovnati zemlji je sol jako nevarna.

3. Posebno dobro se je skazalo gnojenje s soljo pri ječmenu; zrno je zlasti bilo lepo in obilo. Pri ovsu pa je zdala sol več na slami kakor na zrnji.

4. Sploh žitu sol bolj tekne kakor sočivju in korenstvu (pesi, repi, krompirju itd.) Pri sočivji in korenstvu je dobro paziti, da se zemlja preveč ne osolí in da se sol z zemljo dobro pomeša, predno se sadé imenovani sadeži. Na deteljiščih se je zapazilo, da se je gnojna moč solí še posebno drugo leto pokazala; pri žitu pa ne dela sol za dve leti. Če se je krompir sadil na osoljeno njivo, je bil pridelek obilen, pa krompir ni bil tako močnat, pesa pa ni bila tako sladka.

5. Koliko solí se potrebuje, da se oral (joh) ž njo pognoji, ni moč natanko določiti in pravega pravila dati. Zastran tega bi se mogel vsaki svet in vsaka zemlja posebej presoditi in pregledati. Vendar se more po priliki reči, da naj se začne z 1 centom solí na oral, pa se počasi sega do 2 tudi 3 centov.

6. Treba je, da se sol lepo enako po njivi ali po travniku raztrosi. Ondi, kamor pride preobilo solí, pokončá kal ali ga saj zadržuje. Treba je tedaj, da se sol, predno se po njivi trosi ali po travniku, ali taka kakor je ali poprej z vodo pomočena, z rodovito in črno prstjo dobro pomeša in potem z roko po njivi ali travi enakomerno poseje in raztrosi.

7. Prav dobro je, ako se ji razun prstí primeša dvakrat več žganega apna; tudi s koščeno moko je dobro gnojno sol mešati; tam, kjer je koščena moka (zmlete kostí) pripravno gnojílo, naj se ji četrti ali tretji del pridá solí.

8. Travniki naj se z imenovano mešanco pozimi ali pa zgodaj spomladi gnojé; če se pa njiva gnojí, se mora to pred setvijo zgoditi, da se sol dobro z prstjó pomeša, predno se povleče; to veljá tudi, predno se sadí krompir, repa, pesa.

To so poglavitne vodila, kterih naj se drží gospodar, kteri skuša gnojno sol, da jo dobro opravi. Sol je dobro gnojilo — to je gotovo — al tudi treba je umno ravnati, in z malimi skušnjami začeti.

*) Cesarske fabrike delajo za gnojenje posebno sol, ki se gnojna sol (Dungsalz) imenuje; cent veljá 70 nov. krajc. Vred.

Kratek poduk,

kako z ajlantovim prejcem (Bombyx cynthia) ravnati. *)

Dasiravno bi ajlantov prejec (kavalir ali svilni črvič) v južnih deželah lahko trikrat v letu rodil, skušnja vendar uči, da je boljše, ako samo dva zaroda za dobro vzamemo.

Zapredki (mešički, galeta), ki nam jih konec oktobra (pred vsemi Svetimi) drugi zarod dá, se nabirajo na nit, kakor paternošter (toda zapredek naj se na strani prebode, da se ne poškoduje; potem naj se hranijo čez zimo v kaki izbi, kjer je po Reaumurjevem gorkomeru 6—9 stopinj gorkote. — Ako si z zapredki, kakor se tiče, ravnal, ti izlezejo med 5. in 10. dnevom junija (sv. Ivana) metulji. Metulje, ki so zjutraj izleteli, spravljaj zvečer pred mrakom v velike kletke (čajbe) ali v kake druge luknjaste, zračne škrinjice. Drugi dan deni zedinjene pare, ne ločivši jih, v skrinjice z odduški (prevrtane).

Po različnosti spôla se ti metulji sami ob sebi ločijo, in precej potle izležejo ubrejene samice ob stenah skrinjice jajčka; to opravijo v treh ali štirih dneh. Samci, ki so se od samíc ločili, naj se denejo v poprejšnjo svojo skrinjo nazaj. — Jajčka se potem z nohtom ali s topim lesenim nožem odlepijo (odločijo) in poberejo, ter vsaki dan posebi, v kako izbo s 15 do 20 stopinjami (po Reaum.) prenesejo. V izbi naj stojí vedno v kaki posodi voda, da bo po nje izpuhtenji zrak (luft) v izbi, kakor je treba, vlažen (fajhten). V 10 ali 12 dneh izlezejo gosenice. Kadar jih hočeš pobrati, položi majhne ajlantove vejice na-nje tako, da se jih bo spodnje lice listja dotikalo. Brž ko se listja primejo, vtakni vejice v steklenice (flaške) z vodo napolnjene, pa zatakni jih, da gosenčice va-nje ne padejo in se ne utopijo. Kadar jim je novega listja treba, deni druge sklenice z ajlantovimi vejicami tik unih, da se gosenice

*) Ailanthus gl. (Götterbaum, božje drevó, božják) se imenuje drevó, kterega perje tudi redí svilne črviče. Vred.

na-nje preselijo. Čez tri dni pa gosenice že lahko na ajlantovo drevo ali hosto (mejo) pod milo nebó preneseš. Tù ni treba druzega, ko da se tiste veje v sklenicah, na kterih so poprej gosenice bile, z iglami na drevo ali mejo ajlantovo pripnejo, in ni se bati, da bi jim dež ali hudo vreme škodovalo (razun, ko bi nenavaden vihar ali nenavadna toča prišla). — Potem, ko se gosenice štirikrat olevijo (4 mude prestanejo), se med vejami zapredejo in čez 8 ali 10 dni so zapredki dodelani, da se lahko poberejo. — Ta ravnava, kakor smo jo do sedaj razlagali, se zamore pa tudi tako-le zlajšati. Kadar vidiš, da postajajo jajčka plošaste in rumenkaste, prilepi jih z raztopljeno arabsko gumo (to je, z drevesnim klejem) na ajlantovo listje, ter prepusti vso nadaljno rejo, dokler se ne zapredejo, natori sami. V ta namen se pero na spodnji strani, kar nese en sold, z gori omenjeno gumovico namaže; potem se pripogne, kjer je namazano, na jajčka, ki jih je treba na kakem krožniku (talerju, tôndu) od spodej držati. Pero pa se more brž zopet vzdigniti, da jajčka na enem samem mestu obvisijo. „Umni Gospodar.“

O zadevah sviloreje kranjske.

C. kr. ministerstvo kupčijstva se je z odpisom od 16. dne u. m. štev. 5194 obrnilo do kmetijske družbe kranjske s sledečimi vprašanji: 1) ali svilorejci (židorejci) kranjski spečajo kaj semena svilnih črvičev v južne kraje (na Laško itd.), 2) po čim bi se seme tukaj dobilo, če bi se ga veliko naročilo, in 3) ali bi ne hotla kmetijska družba prevzeti skrb, da bi izvedila v tistih krajih, kjer se s svilorejo bolj pečajo, ali so črviči celi čas prav zdravi bili, da se more pričakovati tudi prav zdravo seme, in to potem s pripomočjo ministerstva prodati na mnoge kraje.

Ta misel sl. ministerstva je gotovo velike hvale vredna, da — če nam letos sviloreja po sreči gré in nimamo bolezni svilodne v naši deželi — bi se potem z dobro vestjo môglo ministerstvu in svetu odgovoriti: pri nas je gotovo zdravo seme na prodaj.

Kmetijska družba se je z velikim veseljem lotila te stvarí in ministerstvu že odgovorila, ker v sviloreji izvrstno izvedena gospoda grof Barbo in žl. Langer sta s hvalevredno pripravnostjo že zagotovila družbi, da hočeta v prid deželi naši prevzeti to nalogo in v svojem okraji pozvediti stan letošnjih svilnih črvičev, ali so zdravi, kdo jih ima in koliko, po čim da se bode cena nastavila itd. Družba pa se je obrnila z enako prošnjo do poddružnice metliške, boštanjske in bistriške, naj izročí to skrb popolnoma izvedenim in zaupnim možem za svoj okraj, gosp. dr. Orlu pa za Ljubljano in Gorensko stran.

Nadjati se je, da vsi ti možje bojo radi prevzeli to nalogo, po kteri, če Bog dá zdravje našim letošnjim črvičem, si moremo zagotoviti po svetu dobro ime za naše seme. Gotovo vsak svilorejec bo tudi rad pokazal tem možem svoje črviče, ker po njih se bojo izvedili svilorejci, in znano je, da mora znan biti, kdor hoče kako kupčijo začeti.

Gospodarska skušnja.

* Teden stara kobilica, ki ima že mleko v vimenu. Iz Gôrij na Gorenskem nam je ravnokar pisal nekdanji učenec naše kmetijske šole to-le: „Te dni sem bil v Hraščah, pa mi neki gospodar pokaže še le leto staro kobilico, ktera ima mleko v vimenu. In res je taka; sam sem se prepričal, da se ji dá iz enega sèsca pravo mleko izmolsti. Gospodar mi pové, da ko je žebica bila še le teden stara, je zapazil pri nji že mleko, ki ga ima do današnjega dné; vse je že poskušal, kar mu je kdo svetoval; ventoval ji je tudi za môro, ker so mu ljudje rekli, da žebica ima zato mleko, ker jo „môra sèsa.“ Se vé, da môra je prava babja vraža, pa vendar gospodarju tudi jez nisem mogel nič gotovega svetovati. Prosim tedaj vas, gosp. doktor, da vi svetujete, kaj je storiti, in po „Novicah“ razglasite to nenavadno prikazen.“ Tako govorí pismice pridnega našega nekdanjega učenca. — Radi ga vzamemo v svoj list, ker utegne tudi drugim gospodarjem biti v poduk. — Res je nenavadna prikazen, da teden stara žebica ima mleko; al zdravnikom je to dobro znana stvar, ker se jim večkrat primeri. Tudi pri otrocih teden ali ne dosti več starih, se to večkrat vidi, da imajo mleko v sèscih. Prikazen ta je čisto naravna, ne pa da bi môra kje vmes bila, ktera le bedastim ljudém po glavi rogovili in ktere še nobena živa duša nikdar vidila ni. Če se tako imenovane mlečne žlezice izbudijo prezgodaj v živejše opravilstvo, kakor ima po navadni starosti biti, začnó mleko delati; al pozneje zopet otrpnejo, dokler se ne izbudijo ob pravem času (to je po porodu mladega). Druzega ni nič storiti v tacih okoliščinah, kakor pri miru pustiti vime in sesec; mleko neha po tem samo po sebi. Če pa stiskaš, vlečeš, mažeš in kar si koli počenjaš z vimenom ali sescem, dražiš mlečne žlezice, da delajo. Ko bi bil tedaj gospodar v Hraščah popolnoma pri miru pustil mlado kobilico, že zdavnej bi se bilo mleko posušilo in bilo bi vime prazno; ker je pa „vse poskušal“, da bi bil mleko ustavil, ga je s tem še le narejal. Prav on sam je bil tedaj môra, ki je žebico sèsala.

Pokončavanje pomladanskih kebrov.

Iz Št. Vida pri Zatičinji smo z veseljem zvedili, da je ondašnja duhovščina s šolskim učiteljem vred si lepo prizadevala za pokončevanje hroščev (kebrov) ter po 2 kr. nakupovala bokal in jih nabrala nad 20 mernikov. Tudi gosp. dr. Orel v Ljubljani jih je skupoval in tudi blizo toliko so mu jih nanosili.

Poučne stvari.

Besedica staršem.

Mlado drevo se dá zravnati, staro se ulomi.
Nar. pos.

„Kakošen je vendar moj Jurček! komaj mu stojí glava pol četrto pet od tal, pa je tak, da se ga skoraj moramo bati“ — tako je tožila nedavno neka mati proti svoji sosedi. Veliko ste si pravile o svojih otrocih; ena je bolj tožila memo druge; al nikakor si niste mogle razjasniti, od kod li izvira, da morejo otroci taki biti. Pač se ne smemo čuditi, da nekteri starši temu ne vedó vzroka; saj da bi bili pred vedili, s čem se spačijo otroci, bili bi ti morebiti drugačni. Žalibog pa zapazijo starši napčnosti svojih otrok še le takrat, ko se že težko več kaj dá popraviti, ko je „ogenj že v strehi.“ Zdaj pa jamejo vpiti ter pretepavajo uboge razposajence, da je strah. Kaj pa dosežejo s tem? Skušnja nas učí, da taki otroci nikdar niso prida.

Pravi pripomoček, da se otroci ne spridijo, je pametna, previdna odreja, ki pa mora začeti otroka že skor da v zibeli plemeniti; kasneje ne hasni toliko. Da si je dušno gojenje otrok v prvih letih silno važno, ker jim je podlaga poznejemu njihovemu značaju, ravnajo marsikteri starši v tej reči ravno narobe. Sploh namreč mislijo, da je ta del odreje tako lahak ter tako brez vse važnosti, da se nikakor ni treba o tem kdaj kaj posvetovati, ali pa bolj premišljeno z

otroci ravnati. Da dete le lačno ni — mislijo — pa je vse opravljeno; drugo naj si samo pomaga. To je prvo vodilo odreje otrok pri naših ljudéh. Kako je napčno, jasno je kot beli dan. Ako le kaj more človeštvo zboljšati ter ga povzdigniti do više moralne vrednosti, more gotovo le pametna odreja v nježnih otročjih letih. Da pa smemo odrejo pametno imenovati, mora pač vsa drugačna biti, kakor je dandanašnji navadna ne le pri nas, ampak tudi drugod. Veliko veče veselje bi bili otroci staršem, kakor so jim sploh; marsikterim so skoraj le žalost in skrb.

Da otroci niso taki, kakoršnih bi si morebiti starši želeli, tega so večidel sami starši krivi. Otroku svojemu dopuščajo vse njegove muhe in trme, še celó podpirajo jih, misleči, da le s tem morejo otroka tolažiti, v svesti, so si da tako ravnanje nikakor ne more otroka popačiti, ker ničesar še ne razume. Da bi pač pomislili, kako napčno delajo, kako ravno s tem v nježne srca ljubljencev svojih pokladajo kal slabih razvad, ktere, ukorenivši se, kasneje ne dajo se nikdar več izruvati.

Da se dete utolaži ter da zaspí, je sploh navadno zibanje in petje; tudi ga nosijo okoli, gugajo ga, in Bog vé kaj vse počenjajo ž njim. S tem vadijo otroka, da ni nikdar zadovoljen ter da je svojeglaven. Otrok se tacega ravnanja ž njimi kmali navadi, dobro mu dé to; jame pa jokati, ako se mu pri priči ne storí, česar zahteva. S časom se ga loti napčna navada, da hoče vse z jokom prisiliti, česar želí. Ako so matere ali pestrne take, da ničesa ne morejo svojemu ljubčku odreči, ter mu vselej po volji storé, prime se otroka svojeglavnost, ki je dan na dan veča, tako da je pozneje staršem pravi križ, ki ga morajo zarad otroka nositi. Zares, čudno je, kako si morejo starši misliti, da se otrokom v prvih letih ne dá nikakor nič dopovedati, ker ne morejo še razumeti, kaj se hoče od njega. Kmali bodo izginile male otrokove muhe, ako se ne bode vselej po njih volji ravnalo; tudi se bode dala svojeglavnost počasi popolnoma ukrotiti, ako se otrok kdaj malo strahuje. Zgodaj morate že začeti, otročjo neubogljivost in trmoglavnost zatirati. Kakošno veselje so vam neubogljivi in svojeglavni otroci, veste pač sami najbolje; narobe svet je v nekterih družinah, ker dostikrat se morajo starši po otrocih ravnati. — Tudi majhnim otrokom se dá dopovedati; ako nočejo razumeti, ne bode škodovalo, ako se jim malo in brez togote z leskovim oljem pomaže. Sicer je nekter otrok več tepeža pretrpel, kakor kako živinče, vendar mu pa vse to ni nič pomagalo, — zakaj? zato, ker se je prekasno z rečenim oljem mazalo.

Slepa ljubezen staršev spači največ otrok. Nekteri starši si še ne morejo misliti, da bi ne bili njihovi otroci zgolj angeljčki! Ako drugi kaj slabega nad njimi zapazijo, ter z lepa staršem o tem omenijo, je sovraštvo potlej gotovo in pa — pohujšanje otrok.

(Konec prihodnjič.)

Deželni zbori.

Deželni zbor v Ljubljani.

V 18. seji (12. aprila) oznani prvosednik, da je po poslancu Koren-u senožeška občina zbornici podala prošnjo zarad ceste, in da bi se jej dovolila pomoč iz deželne denarnice. Prošnja je šla prosilnemu odboru v roke. — Potem je poslanec Guttman podprl svoj nasvèt, da bi se namreč osnovala deželna zavarovalnica (asekuracija) zoper ogenj, rekoč, da družba kmetijska je že dvakrat v velicih zborih sklenila, prizadevati si, da bi se taka zavarovalnica osnovala. Ta naprava — je rekel — ni prazna reč, ampak deželi potrebna; torej nasvetuje, naj slavna zbornica pritrdi, da je to potrebno, in da se deželnemu odboru naročí, naj v prihodnjem deželnem zboru o tej stvari zbornici podá določne nasvete. Sklenilo pa se je, da se izvoli poseben odbor petih poslancev, kteri o tej reči že letos zbornici poročí brez navadnih daljših ohodkov. (To se je zgodilo brž v sledeči seji, pa deželni zbor je sklenil, da se za zdaj ne more lotiti tega početja; predlog Guttmanov tedaj ni obveljal.) — Potem je dr. Zupan poročal o nasvetu deželnega odbora, naj bi zbornica privolila, da se nekaj rjuh in potrebe za postelje itd. napravi v ljubljanski bólnici. Zoper ta nasvet oglasil se je poslanec Brolich dokazovaje, da rjuhe in druge potrebe za postelje morajo po pogodbi usmiljene sestre same napravljati itd. Tem ugovorom se je poročevalec dr. Zupan po robu postavil in poleg druzega tudi rekel, da deželni odbor je samo napravil, kar mu je bila zbornica lani v 40. seji naročila, druzega nič. Zbornica je odobrila nasvete deželnega odbora po nasvetu dr. Zupanovem. — Na to dr. Zupan v imenu deželnega zbora poroča, kar se je po naročilu 12. seje letošnjega zbora zvedilo o ljubljanski prisilni delalnici, ter pripoveduje, da je to napravo dežela naredila sama ob svojih stroških, in da jo je 30. novembra 1844. leta Nj. veličanstvo potrdilo za deželno napravo. Pozneje pak je vlada devala v delalnico tudi druzih ne samo kranjske dežele hudodelce, stroške je imela pa sama kranjska zemlja, ki si zdaj za tega delj prizadeva to reč v red spraviti, ker, da bi vlada prevzela tudi skrb za delalnico, zdaj ni mogoče doseči, kajti do zdaj ni še nobene delalnice v državi ob državnih stroških, in vlada torej tudi ni dovoljna, prevzeti ljubljanske delalnice. Poročevalec tedaj nasvetuje: naj se deželnemu odboru dá oblast, da delalnico on prevzame, kakor hoče vlada, samo s to spremembo, da bode smel deželni odbor, kadar bode treba v službo postavljati oskrbnika, nasvetovati tri gospode, izmed kterih sme vlada enemu dati službo, in da se posebej dožene zahtevanje sedanjega oskrbnika gosp. Maitija, ki hoče od dežele dobivati penzijo. Poslanec baron Apfaltern vpraša, ali je upati, da to vlada potrdi? Vladni zastopnik dr. Schöppl odgovorí, da tega ne more naravnost povedati, da bode pa deželna vlada podpirala to prizadevanje. Baron Apfaltern najprvo opomni, kako resnična je bila o tej stvari interpelacija, ki še zdaj ni odgovorjena, in po daljšem razgovoru, kteremu je tudi poročevalec odgovoril, svetuje: naj se deželnemu odboru dá oblast, da z vlado v red spravi stvar, ki se tiče penzije sedanjega oskrbnika, tudi naj se mu naročí, da ima trdno poprijeti se tega, da bode g. Maitiju dežela dajala samo toliko penzije, kolikor je na-njo spada po tistem kratkem času, v kterem je v delalnici bil, in da se mu bode penzija le na račun plačevala, dokler se ta reč ne spravi v red. Glasovanje potrdi odborov nasvet s pristavkom barona Apfalterna. — Naposled pridejo na vrsto poročila prosilnega odseka. Poslanec Rudež je bral predlog omenjenega odseka o prošnji ipavske občine, da bi se jej podaljšal obrok (brišt) za plačilo na davkih, ter nasvetoval, naj se izročí davčnemu vodstvu s prošnjo, da bi deželnemu odboru oznanilo, kaj se je o tej stvari ukrenilo. Dr. Recher je bral predlog ravno tega odseka o prošnji žužemberške občine, da bi se naredil deželen zakon zarad užitnine, ter nasvetoval, naj se prošnja dá novčnemu vodstvu s prošnjo, naj poskrbí, da tacih prošinj več ne bode. Poslanec Deschmann sporočuje o ponudbi J. Gregoriča, ki za 5 odstotkov niže kakor zdaj usmiljene sestre, hoče prevzeti skrb za vse česar potrebuje ljubljanska bólnica, in svetuje, naj se ta prošnja izročí deželnemu odboru. Glasovanje odobrí vse tri nasvete. O prošnji iz Krope, da bi se

v Ljubljani zopet napravila ranocélska učilnica, poročevalec Deschmann svetuje, naj se tudi to izročí deželnemu odboru. O tej priliki se oglasi dr. Toman in povdarja, da bi deželi res potrebna bila taka učilnica, ki bi se dala zopet prav lahko napraviti. Zbornica potrdi odborov nasvèt. Poslanec Deschmann sporoča dalje, naj se podá zopet deželnemu odboru, kteremu je bila poslana, tudi prošnja več okrajnih zdravnikov o stroških za zdravljenje najdenih otrok, in o prošnji več udov muzejskega društva, naj bi se sešèl véliki zbor te družbe, prosilni odbor svetuje, da bi se ta véliki shod sklical prve dní maja meseca. Zbornica odobrí obá nasveta.

Prva moja pesmica slovenska.*)

Kar ljubim.

Ljubim rastline, cvetice lepé,
Solnce in zvezde, ki nebo zlaté;
Ptičice ljubim v gozdu, po log',
Ljubim bučele, ki srkajo sok.
Ljubim višavo in strmo goró,
Tam, kjer po skalah krpulje skakó;
Ljubim potoke, in reke, morjá,
Mórja, ki spirajo konce svetá.

Pesmice ljubim in viže sladké,
Ljubim veselje, ki krépča srcé;
Čednosti ljubim, pravico, dolžnost,
Ljubim požláhtnivše solze grenkost.
Ljubim presrčno in ljubim gorkó
Svobodo sveto, najdrajše blagó;
Ljubim Sloven'jo, ji roko podam,
Bog jo potrdi, in živi jo nam!

Na sv. Feliksa dan. Lojza Pesjakova.

Dopisi.

Iz Prage 20. maja. ⨯ **) Naj vam, drage „Novice“ nekoliko posnamem prelepo slavnost, ki jo je obhajal pretekle dni česko-moravski narod v zlati Pragi. Česko pevsko društvo v glavnem mestu „Hlahol“ je razposlalo vabila do vseh slovanskih pevskih društev v Avstrii, naj se blagovolé udeležiti velike pevske slovesnosti v Pragi. Čez sto društev dalo se je napovedati: vse, razun dunajskega, iz sosednih česko-moravsko-šlezkih pokrajin, ki so prihajale od sabote jutra do nedelje večer sem v Prago, kjer so bili po privatnih hišah in zavodih gostoljubno sprejeti. Največa množica pevcev prišla je saboto večer iz Morave; bilo je kakih 15 praporov, pa mnogo društev. „Hlahol“ jih sprejme na postaji ter jih, navdušeno pojé: „Kje domov moj“, „Hej Slované“, „Moravo, Moravo, Moravičko milá“, pelje po glavnih ulicah na Zofiini ostrov, kjer odlože svoje prapore. Pred „meščansko besedo“ (čitalnico) ustavi se celi sprevod ter pozdravlja z gromovitimi slava-klici zavod českega meščanstva, ravno taki slava-klici razlegajo se pred krasno narodno kavarno: „u české koruny“. — V nedeljo večer stala je na programu vožnja po Vltavi od Zofiinega otoka do zidanega mosta. Že od ranega jutra je vse mrgoleło in se gibalo po ulicah zunanjega sveta, ki je prišel ali na božjo pot ali na slovesnost, in štelo se ga je kacih 20.000 oseb, in domačih, ki so hoteli viditi gibanje tujcev in hodili na božjo pot na „Malo stran“. — Ko se pa bliža večer, hiti vse na nabrežje Vltavino, na verižni in zidani most. Ni preveč, ako rečem, da je bilo tù od 8. ure do poli desete čez 100.000 oseb. Solnce zaide za čarovno krasnimi Hradčani, mesečina se razliva čez starodavno reko, nož prižgè tisoč zvezdic na nebu. Čoln za čolnom se prikaže, razsvetljeva ga baklja, da šviga in se ziblje po valih, razsvetlíta se ostrova Zofiin in Ostrostrelski, razsvetlése mlini, tù in tam prikaže se bengališki ogenj, in voda odbiva čarobne žarne trake; počasi priplava ladija pevcev polna izpod verižnega mosta, priplava druga, tretja: „Slava“ razlega se od brega do brega, rakete švigajo v zrak ter razjasnujejo podnebje, možnarji pokajo, iz 500 pevskih grl doní „Kje domov moj“, „Hej Slované“ in razlega se po okolici, ko da bi hoteli pevci prebuditi sivi Višegrad in nekdanjo slavo Gradčanov. — Rakete se razkadé, pokanje možnarjev umolkne, stoterno razsvitljene ladije s pevci vračajo se na Zofin spremljevane sè ponavljanimi slava-klici; ogromna množica ljudstva se razide, da se zopet snide drugi dan ob 11. uri po širokih ulicah od Zofinja do Št. Vaclavskega trga in po tem trgu do letnega gledišča zunaj zidovja; kajti tod je šel ob tej uri slavni sprevod vseh pevskih družeb. V lepem redu, spolki sè svojimi prapori, posamni pevci sè znamenji svojega društva pa sè spominivno zvezdico na prsih, vsi v čamarah, stopa sprevod na prvo besedo v gledišče. Bilo je čez 40 mnogo zeló drazih in prekrasnih praporov; ko se pomika sprevod ravno po kolovratskej ulici pripelje se mimo Nj. Veličanstvo stari cesar Ferdinand: prapor za praporom se prikloni, vse se odkrije in „slava Ferdinandu“ zagrmí po celi vrsti; cesar se ginjen priklanja. Vidil sem že mnogo sprevodov; tako lepega in slavnega pa še ne. Resnobno so korakali možjé in mladenči med neštevilno množico, spremljevali so jih od obeh straní „Sokoli“, ki so jim prostor delali. Niso ne peli, in narod ni jim upil slave, — al tihota je še bolj povzdigala velečastni izraz, ki je naznačeval celo slavnost. Ne bom vam popisoval, s kako pohvalo so bile sprejete vse pesmi, ki so jih spevali zbori ali posamni v besedi. Preskočim dan in peljem vas koj na Zofinj, kjer ima biti beseda pod milim nebom. Krasen večer je. Ostrov (otok), na kterem ima prostora 4000 do 5000 oseb, je prepolnjen sveta; godba meščanskih granatirjev igrá narodne napeve; vse je živo pevcev in sokolov. Ko je sedem ura, stopijo pevci na nalašč napravljen oder, in iz tisoč grl doní prekrasna „Bývalí Čehové.“ Ko odpojejo, grmí jim tisočerna „slava!“ da morajo pesem ponoviti. Potem pozdravlja gosp. Barak pevske društva, ki so se udeležile slavnosti, z govorom, ki ga vedno presekujejo šumeči slava-klici, in sopet se vrstí pesem za pesmijo, med spevom pa razveseluje srce vojaška godba. Ko, postane noč, užgali so plin, ki je z gorè v kolobarjih po malih zubljičkih, čudovito lepo razsvetljeval celi ostrov. Zdelo se je človeku, da je na kakem začaranem otoku, ko se je ko srebro lesketalo pomladno drevesno listje oblito od zdolej sè svitlobo plinovo, od zgorej sè bledo mesečino, pod zelenim drevjem pa veseli ljudje, godba in spev. Pevci odpojejo pesem, sokol trobentar stopi na oder in zatrobi na rog. Vse je tiho. Gospod Barak stojí pred narodom in začne čitati telegrame. Živi slavaklici sprejemajo telegram za telegramom — bilo jih je čez sto — ki se spremené v gromovite „živio! živili!“, ko pride na vrsto telegram „južnega sokola“ in dopis čitavnice iz bele Ljubljane, pa dopis iz Maribora, in ki nečejo skoro končati, ko pride telegram iz Novega Yorka v severni Ameriki od ondotnih Čehov. Petje, godba in pozneji govori trajajo skoro do polnočí; ne še vès svet, pa vsaj, kar nas je bilo Slovencev — trije so bili Ljubljančanje — smo odšli domú, radovaje se, da smo vidili enkrat v slovanski Pragi čisto slovansko veličastno slavnost, in da so nas bratje Čehi povsod vrlo, prijazno, navdušeno sprejemali. — Kedaj bode v Ljubljani taka slovesnost? Naprej Slovenci!

Iz Čabra na Hrvaškem 22. svibnja. T. — Radostnim glasom moremo naznaniti častitim čitateljem „Novic“, da u Malemlogu nije prava marvinska (goveja)

*) Dobro došla pesmica mila! Prosimo večkrat kaj. Vred.
**) Hvala lepa! Vred.

kuga bila, kao je bilo rečeno v 19. broji, nego bila je griža, in to iz toga razloga, što je gospodarom sena uzmanjkalo, da niso imeli blaga hraniti, a so morali ga krmiti raznovrstno mešarijo, i to je bilo krivo, da je par živine parnulo i to naročito po griži. Tako je spoznal kr. žup. živinar iz Reke, ki je došal 18. dne o. m.

Koroška. Iz Bekštajna pri Belaku 19. maja. F. V. — Zaželjeni dež je zdaj nektere dneve, tudi na binkoštno nedeljo skoraj celi dan, žejno zemljo napajal. Binkoštni torek pa je solnce zopet v svoji neomadežovani čistosti vshajalo, in se sestrici zemlji prijazno smehljalo. Kazal se je dan, kakoršnega si je naša slovenska družba želela; odločen je bil namreč ta dan za shod na otoku laškega jezera. To nam je bil dan prevesel, nepozabljiv, noter do pozne noći vsem, ki smo se radovali s pesmami in govori prav bratovsko, pošteno slovensko. Drugi dan so, se vé da, nemškutarji glave stikali; kaj da so si pravili in krožili, vsak lahko ugane. — Tudi pri nas je dokaj hroščev ali pomladanskih kebrov, posebno po češnjah, vrbah in jelšah; na drugem drevji jih ni skoraj nič opaziti. Zapovedano je, jih poberati. Dobro! — Včeraj je bilo v Belaku zeló veliko živine na prodaj (ker je tam vsako kvaterno sredo in saboto tudi živinsk trg); pa le malo je bilo prodane, in ta le bolj po nizki ceni. Ubogi kmetje, da še spečati ne morejo svojega blaga, da bi pobotali svoje plačila! Za gotovo sem slišal, da v nekem kraji na spodnjem Koroškem so nekteri kmetje svojo živino v davkarnico pripeljali, rekoč: „Mi imamo potéro (eksekucijo); radi bi plačali, ako bi le novcev imeli; pripeljali smo danes svojo živino na trg, pa je nihče ne kupi; vzemite jo za davek.“

Iz Koruške 8. maja. (Kon.) Jaz sem tudi prašal totu drugu stranku, kako bi pa ona rada imela tu družbu tiskarničnu napravljenu?

Blizo take-le su misli te druge stranke:

Vlastniki tiskarnice, njenoga premoženja i dobička su porazměrno vsi družbeniki, kteri su denarje složili, da se je napravila; oni su i ostanu vlastniki tudi tada, kadar se je kapital jim uže nazaj plačal, tudi tada, kadar tiskarnica dobiček nese, tudi tada, kadar bi se družba tiskarnična razjiti i razlučiti imela. Družbeniki tiskarnice se skupe vsakoga lěta v veliku skupščinu. V velikoj skupščině izbereju družbeniki po večině glasov odbornike (Ausschüsse). Družbenik ima od vsakih sto goldinarjev složene istine po jeden glas; četirji družbeniki, kteri su složili po 25 gold. imaju tudi skupa jeden glas; ktor bi složil 1000 gld. bi imel 10 glasov. Urad odbornika je služba častna; čto pak je odbornik za družbu pri upravljanji tiskarnice izdal, mu družba plača. Odborniki se izbereju samo na tri lěta; vsakoga lěta odstupita dva odbornika i se izbereta dva na novo. Tista dva odbornika, ki sta odstupila, može skupščina spet na novo izbrati. Ktera dva odbornika da morata odstupiti na konci pervoga i drugoga lěta, se ustanovi po srečkanju. Odborniki su velikoj skupščině odgovorni v vsem, čto tiskarnicu i njeno premoženje zadene. Velika skupščina pregleda račune i vse gospodarenje tiskarnično, se posvetuje, kako bi se imelo v prihodnič dobro i neprestano bolje gospodariti na korist družbenikov i naroda našega. Čto i kakor skupščina sklene, to i tako moraju odgovorni odborniki s tiskarnicoj ravnati.

Družba tiskarnična se može razjiti i razlučiti samo, ako dvě tretjině družbenikov za to glasuju. Družbeniki tiskarnice imaju pravicu storiti onda s tiskarnicu, čto oni za dobro spoznanju, da se denar vsega premoženja, ki se za tiskarnicu dobí po pravici porazměrno med družbenike tiskarnične razdeli. Ako bi se ta družba razšla, bi se imelo gledati, da tiskarnicu čitavnica celovška kupi, ako bi to željela.

Odbornik može vsaki biti, naj stanuje, kděkoli hoče, v kteroga ima večina družbenikov zaupanje; od sada, ko gré železnica uprav skoz srědu slovenske Koruške, je vsaki koruški Slovenec blizo Celovca i se može izbrati za odbornika.

Tako le bi to druga stranka hotěla imeti ustav družbe sostavljen.

Od totega „Hermagoras-Vereina“ tota strana neče nič slišati; noče slišati, da bi družbenike čitavnice i tiskarnice nadgledoval po tiskarnici i njenom premoženji sebično grabil. Družbeniki tiskarnice su tudi družbeniki čitavnice, ako družba tiskarnična henja: se ima tiskarnica slišati čitavnici našej, ktera nam je mila i draga, kakor oko naše. „Hermagoras-Verein“ pa može deržati skupščinu svojih udov, može izbirati odbornike po svojej volji, se može posvetovati i skleniti, kako hoče s svojimi družbinskimi denarji dobro gospodariti: po tiskarnici pa naj ne sega: ona se sliši družbenikom tiskarničnim i zatim bi se slišala čitavnici.

Kada tako slišim govoriti, se spomenim na poslovicu serbsku, ktera glasi: **Да смо і братја, наше кесе нісу сестре**, to je: ako ravno smo bratri, naše mošnje nisu sestre.

Želeti se mora, da mnogo rodoljubov stupi v tu družbu i da se tiskarnica napravi: pa želeti se tudi mora, da bi vsaki se pogovarjal i dobro prevdaril, kako mora biti ustav družtva i pravila njegova sostavljena, da su, kakor to biti mora, v korist družbenikov i naroda našega. Zato nikto pameten ne stupi v něku družbu, da bi v škodu prišel. Vsaki družbenik mora skerbeti za vse družbenike i vsi za vsakoga, da pri tom rodoljubnom poduzetji nikto škode ne terpi. Več oči več vidi. Iz toga blagoga namena je tudi ta beseda napisana.

Denarje dati na obče koristen namen, je rodoljubje: pa najžlahnejše, najplemenitejše rodoljubje je to: denarje dati i skerbno paziti i si prizadevati, da se ti denarji vsegdar rodoljubno obračaju.

Matija Majar.

Iz Gorice 8. maja. × Naš deželni zbor se je pred kakimi štirnajstimi dnevi razšel. Posebnega se v njem letos ni nič prigodilo. Pitanje o národnosti ni prišlo na vrsto, akoravno se o narodnih jezikih tukaj mnogo govori in marsikaj tudi piše. Tako je tržaški „Tempo“ imel nedavno dva dopisa iz Gorice: eden pravi, da na Goriškem Slovan nima bodočnosti, da ga bo vlaščina do celega pogoltnila itd.; drugi pa nasvetuje uredjenje dveh realnih gimnazij v Gorici, ene talijanske, druge slovenske in z njima združene gornje gimnazije in realke z nemškim učnim jezikom. Po preračunu dopisnikovem ne bi to uredjenje učilnic več stroškov stalo, nego jih sedanja nemška gimnazija in nemška viša realka potrebujete. To le omenim memogredé. Gotovo tudi hočete zvediti, kako slovenska reč pri nas sicer stojí. O tem je težko pisati, ker je ta predmet jako nežen in delikaten. V čitavnici je „saison morte“, ne zavoljo prevelike vročine, ktera nas letos še ne nadleguje, nego zarad tukajšnjih društvenih okolinosti. Zmes trojne narodnosti v naši Gorici, — nad kterimi je rodoljuben pesnik pred kakima dvema letoma prijazno „mavrico“ mira in sprave razpel, — društveni život močno zavira. Najviši del Goričanov se prišteva Vlahom, in po goriških ulicah, hišah in društvih se zares skoro le furlansko narečje talijanskega jezika sliši; mali del prebivateljstva je slovensk, tujci pa, ki so k večemu uradniki in dosluženci, govorijo nemški. To razmerje narodov in jezikov dela, da marsikter tukajšen Slovenec se iz gole pohlevnosti bojí

kazati se, kar je, in vêsti se, kakor je. Ta nedoločnost, ta bojazljivost je po mojih mislih kriva, da se v čitavnici živahnost in duševno tako, kakor društveno gibanje tako zeló pogreša. Prav je in treba, da narod naroda ne zatira, in da se vsakemu dá, kar mu po pravici gré, ker le tako kraljuje narodom potrebna sprava. Al ravno tega, česar ne želiš drugim, sam sebi ne delaj. V zgodovini vseh narodov stojí zabilježeno, da kdor krepko ne napreduje, hodi rakovo pot, nedoločenost pa vsako dobro prizadetje, kadar se jedva izcimi, že do korena zamorí. Gorica je glavno mesto goriške dežele; ona je naravno stočišče goriških Slovencev; po vsej pravici tedaj ravno goriška čitavnica mora biti uzor in izgled drugim čitavnicam po Goriškem. Saj je to lahko doseči. Odbor čitavnični ima jako zaslužne in velespoštovane može, kteri imajo moč, to častno nalogo izpolnovati; le krepkeje in trdneje je treba tega dela lotiti se. Slovanski značaj čitavnice naj bode gêslo njeno; slovanski prebivavci Gorice in njene okolice naj bodo posebna skrb čitavnici, in slovanska omika, slovanska umetnost in život slovanski naj se ko biser in alem-kamen v njenem krilu hrani in sveti. Tedaj, „Videant consules, ne quid detrimenti capiat res slavica!“

Iz Celja 22. maja. * Včeraj so prišli svetli knezoškof semkaj birmovat. Sinoči bila je slovesna bakljada vladiki na čast; tukajšno pevsko društvo pevalo mu je nemški, mestna godba pa mu je godla; mesto vse bilo je razsvetljeno. Nocoj pa so prišlemu vladiki pevali celjski dijaki, dve nemški in jedno slovensko (dr. Razlagovo „Domovino“) v občo zadovoljnost; med pesmami godla je tukajšna vojaška godba. Nazadnje so hotli dijaki zapeti še Trstenjakovo „Tam za goro“ — al v istem hipu pa jim nekdo pesem — ustavi, da ne vémo, zakaj? Vsa gospôda je rada poslušala in gotovo tudi svetlemu knezu ni nepovoljno bilo petje. Čudno tedaj, ker je pesem krasna; saj vendar to ni napaka, da je slovenska? Bog in sveti božji križ! če dve nemški, bi bilo prav ravnopravno, da bi se bile pele tudi dve slovenski. — Danes je bila birma v farni cerkvi za slovenske, jutri pa bode v tako imenovani nemški cerkvi za nemške otroke.

Iz Adlešič od Kolpe 16. maja. M. P. — 14. dné t. m. zadela nas je velika nesreča. Ob poli 6. popoldan se privlečejo črni oblaki od Karlovca proti nam, in nam dovlečejo strašno nevihto; toča je pol četrti ure tako padala, kot da bi je iz žaklja sipal, debela kot lešniki. Još drugi dan je je bilo vagane. Pri tej priliki prosimo, naj bi nam „Novice“ od daljnih krajev kaj več pisale. *)

Iz Ipave 17. maja. # — Slavna deželna vlada je z odlokom od 22. aprila čitavnico ipavsko dovolila in pravila od konca do kraja potrdila. V velikem zboru, ki se je bil sošel 12. t. m., se je ravnateljstvo volilo. Izvoljen je bil za ravnatelja z obilno večino glasov prečastiti g. kanonik J. Grabrijan, za podravnatelja g. Fr. Kavčič, posestnik v Podberjah, za tajnika g. Hribar, učenik glavne šole, za denarničarja g. Deperis, lékar v Trgu; v odbor so dalje bili izvoljeni še gg. V. Jevnikar, okrajni predstojnik, dr. Spacapan in J. Ferjančič, župan slapenski. Tako je stopilo naše dosedanje kazinsko društvo tudi po imenu v kolo sestric svojih, čitavnic slovenskih. Po duhu pa je bilo z njimi zvezano že davno. Sej so znane po vsem Ipavskem in tudi drugod društvene veselice, ki so bile osnovane čisto v narodnem duhu. Praznovali smo tudi pri nas Vodnikov dan; naš dobro izurjeni pevski zbor sloví krog in krog; napravilo si je društvo svoj lastni glasovir itd., da kratko rečem, imeli smo čitavnico po duhu in vêdli se v nji prav po domače poprej, ko so tù pa tam na čitavnico le mislili še. Nismo bili toraj zadremali Ipavci med tem, ko so naši bratje po Slovenskem čuli in delali in v domorodne društva se zbirali, kakor bi si znabiti kdo mislil; stopali smo počasi naprej pa toliko trdnejše, gladili si pot in trebili vse, kar bi bilo utegnilo komu v spodtiko biti. Nadjamo se, da bo zdaj čitavnica naša pod krepkim vodstvom domoljubnega odbora čvrsto se razcvetala, ter omiko Ipavcev vsestransko pospeševala. Bog daj dobro srečo! — Naj veseli národni pomladi dodam še to, da mrzlo vreme, ki je bilo sèm do teh dní, ni škodovalo sadju toliko, kolikor smo se bali, in da prvenci pomladanski — češnje — so pri nas ravnokar jele se rudečiti.

Iz Ipave 20. vel. travna. H. — Odkar v beli Ljubljani, v središču predrage nam domovine, narodni, na stalu enakopravnem viseči zvon krepkejše pôje, od tistega časa izbuja se bolj in bolj zavest národna tudi pri Ipavcih in čutje slovensko razodeva se od dné do dné živahniše. Zvonček ipavski, dasiravno še majhen in viseč na omahljivem stebričku, prilagal je vendar velikemu zvonu ne malokrat prav krepke glaske. Kdo se ne spominja slava-klicev, ki so jih Ipavci po zastopnikih svojih poslali vrlim rojakom in utemeljiteljem slavne čitavnice ljubljanske? Kdo bi bil že pozabil prekrasno slovesnost na Zemonu 8. kimovca 1862, v kteri smo tolikanj navdušeno pozdravljali predrage nam goste ljubljanske, goriške in razdrške in s tem netili domačo narodno reč? Komu so neznane poznejše kratkočasnice s podučnimi govori in deklamacijami, z razveseljivnim petjem in s spodobnimi igrami? Komu neznan pozdrav premilim sosedom Goričanom 12. srpana 1863? Ali pa komú ni še v mislih slovesnost 2. svečana t. l., ktero smo, kakor po drugih gajih slovenskih, radostno obhajali v hvaležni spomin tistega moža, ki se na slovenskem podnebji kot svitla zarja sveti, iz ktere beli dan slovenskega slovstva in narodne omike še vedno veselo izhaja? Vse to tedaj spričuje dovelj glasno, da se Ipavci ne zavedó še le od danes ali od včeraj narodnosti, — krvi svoje, ampak da že delj časa zdramljeni čvrsto stopajo za slavnimi prvaki slovenskimi. — Pa kako — bi utegnil kdo misliti ali vprašati se — da pri vsem tem veselem narodnem početji čitavnice v trgu ipavskem vendar dosihdob še bilo ni? Res umnoslovno bilo bi tako vprašanje, toda ravno tako logično more se temu vprašanju odgovoriti. Slehern namreč, kdor vé, kako se stare navade ali šege težko odpravljajo, bo tudi gotovo priznal, da se skoro 40letna kazina ipavska s svojim „bodi si prav ali ne“ ni dala v hipu prestrojiti. Kakor je v velicih mestih več glav in tedaj tudi več misli, ravno tako tudi pri nas nismo v začetku vsi v en rog trobili, ampak v dva, kot drugod; vendar pri vsem tem nismo hotli o zimskem času z neslano burjo hrupa delati in si napravljati razprtij, marveč čakali smo umno ugodne spomladanske sapice, ktera nas je pa tudi v resnici v luko edinosti vse porazumljene pripihala, ter k enemu samemu rogu spravila, v kterega smo vsi in na vso moč tako zatrobili, da je v malo trenutkih v beli Ljubljani zadonelo: „V Ipavi je čitavnica!“

Na 18. svečana t. l. namreč napovedan bil je veliki zbor. Radostni sicer pričakovali smo vsi tega dneva, vendar pa se le bali zbesedeb ali kake razprtije; pa — hvala Bogu — naznaniti morem in moram, da se je v prav lepem redu in hvalevrednem soglasju pogovorilo, prenaredilo in zvršilo vse, kar bode novi družbi po duhu sedanjega časa primerno in potrebno. Enoglasno spremenili smo laško ime v slovensko narodno v „ipavsko čitavnico“, in potem deloma stare pravila prenaredili, deloma pa tudi nove skovali. Namen, ki si ga je

*) Prav rade, — da bi nam le druge stvarí ne jemale prostora. Vred.

družba pri osnovanji čitavniških vodíl pred očí stavila, je pa bil, ne le samo odličnišim tržanom o prostih urah zavetje pred dolgim časom poskrbeti, ampak napraviti zavod, v kterega se bo sprejemal slehern, naj si bo iz ipavske doline ali iz sosednih ali ptujih krajev, gospod ali kmet, da je le neokrušenega poštenja in se tudi omikati želi v družnem življenji. V pospeševanje omike poskrbljevali bodo se časopisi in podučne bukve le v domačem jeziku, napravljali znanstveni in kratkočasni govori sklenjeni vselej s petjem, z godbo in s spodobnimi igrami. — Kar je bilo ta dan določeno, je pa tudi veleslavno c. k. namestništvo v Ljubljani z odlokom dné 23. mal. travna t. l. potrdilo, in ta dan je tedaj rojstni dan čitavnici ipavski. Po razglasu ravno omenjenega višega privoljenja povabil bil je odbor starega naslova vse družnike še zadnjikrat 12. vel. travna v zbor, ter je predložil račun družbenega premoženja in izročil inventar. Potem so se volili, ravnatelj, podravnatelj, tajnik, denarničar in še trije odborniki. Izvoljeni so le taki možje, ki so neomahljivega značaja, vsi vneti za občni blagor, pa tudi polni dušne zmožnosti in krepke volje. Kdo ne pozná slavnega kanonika in dekana našega, on stojí družbi na čelu in namestnik mu je ravno tako iskreni rodoljub F. Kavčić, Podbrski. Tako tedaj smo dosegli, po čemur smo delj časa hrepeneli, in čitavnica naša stopi v vrsto sestric svojih. Bog daj, da bi posihmal vedno krepkejša prihajala v dušni in telesni blagor družnikov svojih, česar se pa tudi smemo zvesto nadjati, ako le prvotnega namena svojega nikdar prezrela ne bode. — Od ponočnega tatinskega vloma v našo farno cerkev, ki ga je „Laib. Zeitg.“ dné 19. vel. travna t. l. po „Tagespošti“ naznanila, pri nas nobena živa duša nič ne vé! Šli smo precej gledat, pa dobili smo vse v prejšnjem stanu. Mogoče tedaj, da je pomota le v imenu kraja; al, ker ste teža in vrednost posvečenih naših posod skoro zadete, se nam vendar ne dozdeva zgolj le pomota; prisiljeni smo misliti, da za to lažjo — kaj druzega tiči in da se je dopisnik dal lahkoverno na limance vjeti. — Polje in nogradi so še dozdaj v prav dobrem stanu, in vreme je ugodno. Z Bogom!

Iz Ajdovščine. Po naših vodilih osnovali smo čitavniško bukvarnico. V ta namen smo povabili domoljube teh krajev, da naj pomagajo, in pomagali so djansko. — V kratkem času nabralo se je čez 100 slovenskih knjig vsake vrste, ktere pošiljamo po vaséh. — Srčno in javno zahvaljujemo se vsem tem rodoljubom, ki tako zdatno podpirajo namen naš in skrbijo za podučevanje v narodnem jeziku in razširanje znanosti.

Odbor čitavniški.
Dr. Lavrič, predsednik. France Zarli, tajnik.

Iz Postojne. *(Možem in volivcem v okrajih Bistriškem, Loškem, Planinskem, Postojnskem in Senožeškem!)* K volitvi 30. maja t. l., po kteri bodete moža poslali v deželni zbor, se Vam tukaj ponudim za poslanca. Veselilo me je zaupanje, s kterim so me mnogi spoštovani prijatli izmed Vas vabili k temu, in mislim, da bi se pregrešil proti dolžnostim in počutkom svojim do Vas, ako bi molčal. Ponudim Vam tedaj domoljubno srce, iskreno delavnost in vse močí, s kterimi se že nekaj let trudim za deželo. Natanko poznam dogodbe, dobre in slabe lastnosti, potrebe, tuge in želje krasne domovine naše in dragih rojakov, ki so Vam izročili volivno oblast. Zato želim ustreči pravičnim željam naroda v zboru, kjer poslanci za njegovo korist skrbijo po moči njim podeljeni. Vas pozdravljam. Z Bogom!

Dr. Janez Bučar,
advokat in notar.

Iz Ljubljane. *(Pobérki iz različnih časnikov.)* Okoli volitve ljubljanskega župana in deželnega poslanca so se sukale pretekli teden vse korespondencije in bodo se še sukale, dokler ne bote volitvi pri kraji. Tisti slavni Hamletov monolog „Sein — oder nicht sein?“ se v ljubljanski jezik zdaj najbolje prestavi tako: „Costa — oder nicht Costa?“ Kdor je hoté ali nehoté pretekli teden v roke dobil časnike različnih barv, zapazil je lahko, da večina omenjenih korespondencij je za dr. Costa-ta, ali da mu saj ne nasprotuje. „Triesterca“ pa, ktera „plat zvoná bíje“ zoper njega in tista mala kopíca ljudí, ktera v njeni rog trobi, je unidan celó, kakor nemec pravi „spendirhosen“ oblekla in 110. list svoj brez plačila poslala odbornikom mestnim na dom!! Mislila je ona kopica s tem spisom omamiti odbornike, ki so za dr. Costa-ta, — al dosegla je ravno nasprotni namen: strast onega dopisa bila je tako očitna, da je še celó očí odprla takim možem, ki poprej še niso bili odločeni, koga naj bi volili. Domači naši sicer iz „Orig. Corresp.“ že davno vejo, da ravno to je dobro, kar „Triesterca“ graja, pa tudi unanji so čutili, da za tem grmom tičí kak drug zajec, kakor das „Wohl der Stadt“; zato samo vredništvo dunajskega časnika „Vaterland“ sodi „Triesterčni dopis v 114. listu tako-le: „man scheint den Dr. Costa in der That sehr zu fürchten; die Rohheit, mit der ihn die „Triest. Ztg.“ angreift, spricht dafür.“ To je kratka, pa zdatna kritika. — Pisavec „Laib. Zeit.“ sicer v svojem vsakdanjem premišljevanji ne imenuje dr. Costa-ta, ampak, kakor naš slovenski pregovor pravi, le bolj kakor mačka okoli kaše hodi, in v eno mer povdarja „starost“ in „skušnje“, ktere po njegovih mislih mora župan mestni imeti, pozabivši pa to, da dr. Costa ima postavno starost za župana in da ima skušinj dovolj, da dobro vé, kje da čevelj tišči mestno občino. Celó vrednika „Novic“ je, kot životopisca župana Hradeckega, unidan „Laib.“ pozvala v podporo svojega (!!) mnenja, pa je zgrabila le en odlomek iz životopisa obširnega, opustila je se vé da vse drugo. Naj nam odkritosrčno pové: ali bi bila pač voda na njeni mlin, kar stojí na strani 5., kjer zapisane stojé velike zasluge Hradeckove za ustanovljenje „Novic“ in da je on slovenski časnik za edini pomoček priznal, da se pomaga našim ljudém na bolji stan v kmetijstvu, obrtnijstvu itd.? Ne verjamemo, da tak domač mož, ki so mu bile „Novice“ veselje, stojí v vrsti kandidatov njenih? Ker „Laib.“ tako marljivo citira sto in sto rečí, kako, da ni še povedala, da pražki župan Pštros, iskreno ljubljen in visoko spoštovan od Slovana in Nemca, bil je tudi le 34 let star, ko je nastopil v poglavnem mestu českem županstvo, ki ga je v žalost vsem opravljal le do svojega 36. leta. Zakaj se zamolčuje tako in enako? zakaj hrepení le po Metuzalemovi starosti? zakaj po skušnjah, kterih nam pa ne razloží na drobno? — Vse drugač piše izvrstna „Politik“, pa tudi „Tagespost“ in drugi časniki. „Correspondent für Untersteiermark“ v listu 61 med drugim, ko se poganja za autonomijo občine in odbija tisto starost, ktera človeka „als Familienvater“ dela „befangen nach vielen Seiten“, piše to-le: „Da der Bürgermeister nur auf den kurzen Zeitraum von 3 Jahren gewählt wird, so soll man es einmal mit einem jungen, thatkräftigen Mann versuchen. Oder scheut man sich gar so sehr vor der Aufräumung verrotteter Wirthschaft? Dr. Costa hat bei verschiedenen Gelegenheiten seine mass- und taktvolle Haltung bewiesen, die sich mancher seiner Gegner zum Muster nehmen könnte.“ — To so važniši poberki iz časnikov preteklega tedna; v Ljubljani pa se čedalje bolj razjasnujejo mnenja in spoznava se čedalje bolj, da — ker marsikdo drug, ki bi bil sicer popolnoma sposoben za župana, pa noče te butare prevzeti — je dr. Costa med vsemi ostalimi

kandidati najbolji in pravi mož za župana. — Kar pa se tiče njega kot deželnega poslanca za prihodnjo volitev 30. dne t. m. na Notranjskem, ga tudi „Danica“ v 15. listu svojim bravcem očitno priporoča, ker se zanaša na-nj, da zraven telesnega deželnega blagra tudi duhovnega ne bode pozabil. „Triesterca“ nam očita sicer tudi to, da imamo v dr. Costa-tu, „hipoma zdaj edinega moža na Kranjskem“; — to pač skrbna nam tetika sama dobro vé, da hvala Bogú! jih imamo še veliko; al ona tudi to vé (pa bi nas rada razdvojila), da pri volitvah, da so srečne, je prva taktika to, da se priporoča le eden, ker sicer se lahko primeri, da med dvema ali tremi, ki jih priporočamo, zmaga v takem razdvoji lahko tak, ki ni bil priporočan. Skušnje tako učé, in mi nismo več politikarji še od lani.

— Zavoljo procesije sv. Rešnjega telesa so večkrat kake zapreke. Lani sta si „surka“ in „frak“ prišla navskriž pri dijacih gimnazije; letos pa „Triest.‘, piše zopet to-le: „Zwischen der Landesregierung und dem fürstbischöfl. Consistorium waltet eine Differenz bezüglich der Ordnung des Umzuges der Frohnleichnams-Prozession ob. Auch hier soll der soviel Unheil stiftende Geist im Hintergrunde stecken.“ Ker nam je ta novica čisto nova bila, smo bili radovedni, ker se ne bojimo „strahov“ ali „geistov“, pozvediti, kdo neki je in kje tičí tisti „Geist“ in zvedili smo prav iz gotovega vira to-le: Po predlogu nekega g. učitelja je ravnateljstvo ljubljanske gimnazije prosilo pri mestni gosposki, da se njihovi mladeži pri cerkvenem obhodu sv. Rešnjega telesa odloči častneje mesto, namreč za rokodelskimi, obrtnijskimi in kupčevskimi družbami. Mestna gosposka podpiraje to prošnjo jo predloži viši c. k. deželni vladi, ktera jo usliši ter po mestni gosposki svoj sklep naznani vsem, ktere tiče. Po tem potu je tudi stolnemu fajmoštru (17. t. m.) došel ta dopis s pristavkom, naj naročí zakristanu, kteremu gré vredovati cerkvene procesije, da se ravná po njem. Gosp. zakristan, kteremu se je čudno zdelo, da mu to povelje dojde po mestni gosposki, posvetuje se z gosp. korarji, ki mu rekó, naj gré svetlega knezoškofa vprašat, ali se je starodavni red pri procesii sv. Rešnjega telesa prenaredil z njihovim dovoljenjem. Gospodu knezoškofu bila je ta premenba popolnoma neznana in pisali so do c. k. deželne vlade, da jim magistratni odpis na zakristana stolnega ni po volji, zlasti, ker njim gré določevati red cerkvenih obhodov, gosp. stolnemu fajmoštru pa so sporočili, da ima v tej stvari ravnati se le po škofijskih določilih. Nekaj dni pozneje (20. t. m.) so pa tudi vse rokodelske, obrtnijske in kupčijske družbe, kterim je imenovani dopis tudi došel po mestni gosposki, postavile se po robu ter pri magistratu resno protestirale zoper premembo starodavnega reda pri procesii, ne razumevaje, kako da bi sinovom spodobilo se častneje mesto, kakor očetom meščanom. C. k. deželna vlada se je naposled zedinila s prečastito škofijo, in starodavni red procesije ostane kakor je bil. — Iz resnične te zgodovine naj sodi svet sam: kje tičí tisti „Triesterčni“ „hier so viel Unheil stiftende Geist!“ Nobenega komentara ni mu treba. Le to naj bode dostavljeno, da bi res treba bilo, da bi tistega „Geist-a“, ki že predolgo rogovili s tacimi in enacimi pritiklinami po časnikih, priklenili na Grintovec, da bi miroval na veke.

— Prvence pomladanske, to je, prve češnje goriške smo dobili predvčeranjim (23. dne t. m.) v Ljubljano. Po takem par dni pozneje memo druzih let.

— Bukvarnica družbe zdravniške se čedalje bolj množí; te dni ji je daroval pokojni vojaški zdravnik dr. Hochmayer nad 100 zvezkov.

— Njih eksc. cesarski namestnik gospod baron Schloissnigg je na Dunaji.

Iz Ljubljane. *(Predragi prijatli in rojaki!)* Ker sem več dopisov od Vas prejel, po kterih mi naznanjate, da me hočete zopet voliti v deželni zbor za poslanca, Vam vsem skupej tako-le odgovorim: Čeravno me še ni najvikša sodnija obsodila, vendar le sem za gotovo sklenil, da se poslanskemu poslu več ne podam, ker pri vsem svojem srcu do domovine nisem govornik. Ker pa čutim v sebi pravo dolžnost in hvalo do Vas, ki ste mene, slovenskega pevca, z veličastno volitvijo v deželno zbornico poslali, tedaj Vam še enkrat živo za svojega naslednika priporočam izvrstno-zvedenega, mnogozasluženega, za nas slovenske brate iskrenega domorodca dr. Etbina Kosta-ta, za kterega možtvo in modrost Vam na Boga prisežem. — Da ste mi zdravi in prijazni!

24. maja. Vaš hvaležni Miroslav Vilhar.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Deželni zbor češki je skor edini, ki ni še dognal svojih obravnav; 21. t. m. je izgotovil cestno postavo, in zastran ravnopravnosti jezika v šolah v principu sklenil: da oba jezika (slovanski in nemški) imata v šolah enake pravice; učni jezik v javnih šolah na Českem naj povsod bode eden izmed teh dveh jezikov. — Dunajski časniki pripovedujejo, da ni skor nič upanja, da bi se Avstrija, kakor ministerstvo želí, združila v colno zvezo z nemškimi državami; razun bavarske so skor vse druge nemške vlade začele vleči s prusko, ki je že s francozko državo sklenila colno zavezo, in zapuščajo Avstrijo. To ni vesela novica. — Nove papirne desetice so narejene iz turšičinega papirja, ki neki ne bode tako hitro cunjast kakor je navadni papir. — Novi časnik zagrebški „Domobran“ zastopa nasproti „Pozoru“ manjščino bivšega deželnega zbora, in je za to, da pod pogoji naj bi šli hrvaški poslanci v državni zbor dunajski. — V ogerskih in sikulskih volilnih okrajih za deželni zbor erdeljski je izvoljeno zopet mnogo tacih poslancev, ki se nočejo udeležiti zbora. Prišli bojo, pa zboru zopet rekli: z Bogom! ker jih srce le vleče v Pešt. — V Banatu po več krajih ljudje bolehajo za kurdejem (škorbutom), ki je nasledek lakote in slabega stanovanja; vlada jim je poslala mnogo vinskega kisa, ki je dobro zdravilo v tej bolezni. — Konferencije zastran dansko-nemških homatij še niso nič dosegle; danska vlada je predlog zavrgla, po kterem naj bi se Holštajn in nemški Šlesvik odcepil od Danije in se zedinil v lastno državo, tako pa v osebni zvezi ostal z Danijo; prihodnja seja je 28. t. m. — Najvažniša politična novica preteklega tedna je ta, da je knez Moldave in Vlahije zapodil 14. dne t. m. državni zbor siloma, in drugi dan oklical celó novo volilno postavo za državni zbor, po kteri je podrl, kar je leta 1858 v Parizu zidalo 7 velicih vlad, in na kteri podlagi je sam prišel na prestol podonavskih knežij. Nova njegova volilna postava daje tudi drugim stanovom veljavo, ktero so dozdaj le bolj boljarji (plemenitaži) imeli. Pravijo, da cesar Napoleon mu je vdahnil to drznost (staatsstreich), al mnoge homatije utegnejo biti sad njeni.

Listnica vredništva. Gosp. A. P. na J: Poslani sestavek utegne bolj za „Danico“ biti kakor za „Novice“; ali ga tedaj moremo izročiti sl. vredništvu „Danice“? Dobra misel je nabiranje pogovorov narodnih; le pošljite jih, da pridejo na dan. — G. J. Seljanu v Lj: Ako Vam je resno mar za čast in blagor Slovencev, potrudite se, prosimo Vas, osebno do nas, da prevdarimo popred Vaš spis od 21. t. m.; pripeljite pa tudi nektere prijatle seboj, ki so z Vami edinih misli.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Tiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.